

POSTANOWIENIE

Dnia 30 czerwca 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Anna Owczarek (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Roman Trzaskowski

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

w sprawie z powództwa Banku (...) Spółki Akcyjnej w W.

przeciwko W. C.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym

w Izbie Cywilnej w dniu 30 czerwca 2020 r.,

zażalenia strony powodowej

na postanowienie Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 3 grudnia 2019 r., sygn. akt I ACa (...),

uchyla zaskarżone postanowienie i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w (...), pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w (...) postanowieniem z dnia 3 grudnia 2019 r., wydanym w sprawie z powództwa Banku (...) S.A. z siedzibą w W. przeciwko W. C. o zapłatę, uchylił wyrok Sądu Okręgowego w S. z dnia 10 lipca 2019 r. i nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym wydany przez Sąd Okręgowy w S. w dniu 14 sierpnia 2018 r. przekazując sprawę do ponownego rozpoznania z pominięciem przepisów o postępowaniu nakazowym. Jako podstawę rozstrzygnięcia wskazał art. 11 ust. 2

pkt 4 ustawy z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego.

Powódka wniosła zażalenie na powyższe postanowienie zarzucając naruszenie art. 11 ust. 2 pkt 4 ustawy z dnia 4 lipca 2019 r. przez niewłaściwe zastosowanie, tj. poprzez pominięcie innych dokumentów przedstawionych przez powódkę jako załączniki do pozwu, stanowiące podstawę wydania w dniu 7 sierpnia 2018 r. nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym oraz innych dowodów przeprowadzonych w toku postępowania, toczącego się po wniesieniu przez pozwanego sprzeciwu.

Sąd Najwyższy zważył:

Ustawa z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2019 poz. 1469) znacząco zmieniła treść art. 485 k.p.c., stanowiącego podstawę wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym. Z dniem 7 listopada 2019 r. uchylono m.in. możliwość wydawania nakazu w odniesieniu do żądania świadczenia innych rzeczy zamiennych (dotychczasowy § 1 w części), w oparciu o czek, warrant, rewers czeku (dotychczasowy § 2 w części) oraz na podstawie dochodzenia roszczenia przez bank na podstawie wyciągu z ksiąg bankowych podpisanego przez osoby upoważnione do składania oświadczeń w zakresie praw i obowiązków majątkowych banku i opatrzonego pieczęcią banku oraz dowodu doręczenia dłużnikowi pisemnego wezwania do zapłaty (dotychczasowy § 3 w całości). Dalsza część przepisów derogowana została z dniem 1 stycznia 2020 r. (dotychczasowy § 2a w całości) z jednoczesnym wprowadzeniem nowej podstawy wydawania nakazu (nowy § 2¹).

Podstawą tych zmian były orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego wskazujące na bezpodstawne uprzywilejowanie banków i funduszy inwestycyjnych w obrocie cywilnoprawnym, w tym konsumenckim. I tak wyrokiem z dnia 15 marca 2011 r., P 7/09, (OTK-A 2011/2/12) stwierdzono niezgodność art. 95 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 26 czerwca 2009 r. o zmianie ustawy o księgach wieczystych i hipotece oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 131, poz. 1075), w związku z art. 244 § 1 i art. 252 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego

(Dz. U. Nr 43, poz. 296, ze zm.), w części, w jakiej nadaje moc prawną dokumentu urzędowego księgom rachunkowym i wyciągom z ksiąg rachunkowych banku w odniesieniu do praw i obowiązków wynikających z czynności bankowych w postępowaniu cywilnym prowadzonym wobec konsumenta - z art. 2, art. 32 ust. 1 zdanie pierwsze i art. 76 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Wyrokiem z dnia 11 lipca 2011 r., P 1/10 (TK-A 2011/6/53) stwierdzono niezgodność art. 194 ustawy z dnia 27 maja 2004 r. o funduszach inwestycyjnych w części, w jakiej nadaje moc prawną dokumentu urzędowego księgom rachunkowym i wyciągom z ksiąg rachunkowych funduszu sekurytyzacyjnego w postępowaniu cywilnym prowadzonym wobec konsumenta - z art. 2, art. 32 ust. 1 zdanie pierwsze i art. 76 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz brak niezgodności z art. 20 Konstytucji. Wyrokiem z dnia 14 kwietnia 2015 r., P 45/12 (OTK-A 2015/4/46) stwierdzono niezgodność art. 96 ust. 1 i art. 97 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe z art. 32 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. W wykonaniu obowiązku dostosowania systemu prawa do tych orzeczeń z dniem 20 lipca 2013 r. dokonano zmiany prawa bankowego poprzez dodanie ust. 1a do dotychczasowego art. 95 stwierdzającego, że moc prawna dokumentów urzędowych w postaci ksiąg rachunkowych banków i sporządzonych na ich podstawie wyciągów oraz innych oświadczeń podpisanych przez osoby upoważnione do składania oświadczeń w zakresie praw i obowiązków majątkowych banków i opatrzone pieczęcią banku, jak również sporządzone w ten sposób pokwitowania odbioru należności, nie obowiązują w postępowaniu cywilnym. Dokumenty wskazane w ust. 1 tego przepisu nie korzystają z przywilejów wynikających z domniemania prawdziwości i domniemania autentyczności właściwych dokumentom urzędowym przewidzianych w art. 252 k.p.c. (przeniesienie ciężaru dowodu na zaprzeczającego prawdziwości dokumentu), art. 333 § 2 k.p.c. (rygor natychmiastowej wykonalności) oraz art. 485 § 1 k.p.c. (podstawa wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym). Niemniej, jakkolwiek wyciąg z ksiąg bankowych przestał korzystać z domniemania autentyczności i prawdziwości dokumentu urzędowego na podstawie 244 § 1 k.p.c., to podobnie jak inne dokumenty bankowe pozostał dokumentem prywatnym, stanowiącym środek dowodowy w postępowaniu cywilnym.

Konsekwencją tak daleko idących zmian kodeksu postępowania cywilnego było wprowadzenie w ustawie z dnia 4 lipca 2019 r. licznych przepisów intertemporalnych. W relewantnym zakresie postępowania nakazowego przyjęto, że sprawy wszczęte przed dniem wejścia w życie ustawy rozpoznawane w postępowaniu nakazowym, do czasu zakończenia postępowania w danej instancji podlegają rozpoznaniu zgodnie z przepisami, w brzmieniu dotychczasowym (art. 11 ust. 1 pkt 2). W sprawach wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie ustawy rozpoznawanych w postępowaniu nakazowym, w których powód wniósł o wydanie nakazu zapłaty wyłącznie na podstawie dokumentów określonych w art. 485 § 3 k.p.c. przyjmuje się, że nie ma podstaw do wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym (art. 11 ust. 2 pkt 1), nieprawomocny nakaz zapłaty sąd z urzędu uchyla w całości postanowieniem, po czym rozpoznaje sprawę w dalszym ciągu z pominięciem przepisów o postępowaniu nakazowym (art. 11 ust. 2 pkt 2), nieprawomocny wyrok, mocą którego choćby w części utrzymano w mocy nakaz zapłaty, jak również ten nakaz zapłaty w części, która podlegała rozpoznaniu, sąd pierwszej instancji z urzędu uchyla w całości postanowieniem, po czym rozpoznaje sprawę ponownie z pominięciem przepisów o postępowaniu nakazowym (art. 11 ust. 2 pkt 3). Nieprawomocny wyrok, mocą którego choćby w części utrzymano w mocy nakaz zapłaty, a od którego wniesiono apelację, jak również ten nakaz zapłaty w części, która podlegała rozpoznaniu, sąd odwoławczy z urzędu uchyla w całości postanowieniem, po czym przekazuje sprawę sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania z pominięciem przepisów o postępowaniu nakazowym (art. 11 ust. 2 pkt 4) - przy czym we wszystkich tych wypadkach do czasu zakończenia postępowania w pierwszej instancji sprawę rozpoznaje się według przepisów, w brzmieniu dotychczasowym, z tym że postanowienia, o których mowa w pkt 2-4, mogą zostać wydane na posiedzeniu niejawnym. Przepis powyższy ma zastosowanie do spraw rozpoznawanych w postępowaniu nakazowym wszczętych przed dniem wejściem w życie ustawy z 4 lipca 2019 r., zatem co do zasady także w sprawie w której zapadło zaskarżone postanowienie. Dokonując jego wykładni zwrócić jednak należy uwagę, że szczególna podstawa wydawania orzeczeń kasatoryjnych (art. 11 ust. 2) ograniczona została do spraw, w których powód

wniósł o wydanie nakazu zapłaty *wyłącznie* na podstawie dokumentów określonych w art. 485 § 3 k.p.c. Zgodnie z tym przepisem sąd mógł wydać nakaz zapłaty, jeżeli bank dochodził roszczenia na podstawie wyciągu z ksiąg bankowych podpisanego przez osoby upoważnione do składania oświadczeń w zakresie praw i obowiązków majątkowych banku i opatrzonego pieczęcią banku oraz dowodu doręczenia dłużnikowi pisemnego wezwania do zapłaty. Zwrot „włącznie” wyklądać należy, zgodnie z regułami wykładni językowej, jako odpowiadający pojęciom tylko, jedynie. Ograniczenie wprowadzone omawianym przepisem ma niewątpliwie charakter celowy i, zgodnie z regułami interpretacyjnymi dotyczącymi wyjątków, wyklucza interpretację rozszerzającą.

W niniejszym postępowaniu powód wniósł o wydanie nakazu zapłaty załączając jako podstawę uzasadniającą żądanie pozwu (1) odpis umowy pożyczki ekspresowej z dnia 24 czerwca 2016 r., (2) odpis wypowiedzenia tej umowy z dnia 13 lipca 2017 r. z podaniem jego przyczyny i oznaczeniem wysokości zadłużenia, (3) odpis pisma Banku z dnia 31 października 2017 r., określającego termin na przedstawienie proponowanych przez pozwanego warunków restrukturyzacji zadłużenia i zapowiedzią wszczęcia czynności windykacyjnych, (4) oryginał przedsądowego wezwania do zapłaty z dnia 12 czerwca 2018 r., (5) wyciąg z ksiąg Banku wykazujący wysokość wierzytelności wraz z odpisami pełnomocnictw osób go podpisujących. Dokumenty te mogły stanowić podstawę wydania nakazu zapłaty. Wprawdzie powód wskazał w pozwie, że wnosi o wydanie nakazu zapłaty na podstawie art. 485 § 3 k.p.c., ale podstawę faktyczną i prawną powództwa oznaczył szerzej. W toku postępowania wywołanego wniesieniem zarzutów od nakazu zapłaty, w których pozwany odwołał się do stosunku podstawowego kwestionując roszczenie co do zasady i co do wysokości, przeprowadzono także dowody z dokumentacji związanej z zawarciem umowy pożyczki, wyciągów z rachunku kredytowego, wniosku pozwanego o zawieszenie spłat, wniosku pozwanego o restrukturyzację zadłużenia, korespondencji stron dotyczącej opóźnień i negatywnego załatwienia wniosku. Ustalenie istnienia i wysokości wierzytelności powoda nie nastąpiło zatem wyłącznie na podstawie wyciągu z ksiąg bankowych, ale i innych dokumentów potwierdzających istnienie stosunku podstawowego i zasadność roszczenia.

W tym stanie rzeczy zażalenie trafnie kwestionuje zastosowanie art. 11 ust. 2 pkt 4 ustawy z dnia 4 lipca 2019 r. jako podstawy wydania orzeczenia kasatoryjnego i zaniechanie rozpoznania apelacji strony pozwanej. Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. orzekł, jak w postanowieniu.

jw